

Ingezonden commentaren op het openbare concept van het achtergronddocument Vlees

De volgende organisaties hebben commentaar ingestuurd:

- Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
- Unilever

Van: Christine Grit

Verzonden: dinsdag 10 maart 2015 8:43

Aan: GR_RGV2015

Onderwerp: Respons op tweede serie achtergronddocumenten Gezondheidsraad RGV

Geachte mevrouw/heer,

Graag doe ik u bij dezen, namens de Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI), de reactie toekomen op de tweede reeks achtergronddocumenten die u voor consultatie hebt opengesteld. Net als bij de eerste ronde, is de respons in één document gevoegd.

Uiteraard kunt u te allen tijde bij eventuele vragen bij mij terecht.

Met vriendelijke groet,

Christine Grit

Manager Voeding & Gezondheid

[FNLI](#)

EGV 15 06 A

Notitie

Consultatierespons op 7 achtergronddocumenten

Onderwerp Achtergronddocumenten Alfanoleenzuur, Dranken met toegevoegde suiker, Eieren, Noten en zaden, Peulvruchten, Vlees, Voedingscholesterol.

Datum | 9 maart 2015

Inleiding

Als eerste willen we ook bij deze tweede reeks achtergrond documenten de Commissie bedanken voor het kunnen inzien van de Werkwijze en de achtergronddocumenten voor de Richtlijnen goede voeding (Rgv) 2015. Ook bij deze set documenten willen we graag de Commissie complimenteren met het vele werk dat hiertoe moet zijn uitgevoerd. Opnieuw is een reeks zeer grondig uitgewerkte documenten beschikbaar gesteld en dat is wat ons betreft zeker een compliment waard.

We maken vervolgens graag van de gelegenheid gebruik om te reageren op de verschillende achtergronddocumenten die bij deze tweede ronde zijn verspreid voor consultatie. Alle 7 achtergronddocumenten zijn in onze achterban doorgenomen waarbij uiteraard de door de Commissie gestelde vragen zoveel mogelijk centraal hebben gestaan. De reacties op de verschillende documenten volgen vanaf pagina 2 van deze consultatierespons. De documenten worden in alfabetische volgorde behandeld, te beginnen bij 'alfa-linoleenzuur' en eindigend bij 'voedingscholesterol'.

In onze eerste respons hebben we een algemeen punt naar voren gebracht en hebben we ook enige kanttekeningen bij de gevolgde werkwijze geplaatst. We wensen niet in herhalingen te vervallen, en willen daarom alleen melden dat het algemene punt en de bewuste kanttekeningen nog steeds van toepassing zijn.

Vlees

Opmerkingen vooraf

Tot onze spijt zijn we enigszins in verwarring gebracht door de verschillende soorten vergelijkingen die worden gemaakt. Zo worden er bij beoordelingen op basis van RCT's alleen studies bekeken waarin verschillende soorten vlees met elkaar worden vergeleken, terwijl in de cohort studies alleen hoge versus lage vleesconsumptie met elkaar worden vergeleken. Wij vragen ons af waarom in de RCT's – toch het type studie met de belangrijkste aanwijzingen voor causaliteit – geen vergelijkingen zijn gemaakt over een lage versus een hoge vleesconsumptie. Ook is er niet vergeleken met vleesvervangers. Aan het eind van deze respons op het achtergronddocument over vlees vindt u een lijst met enkele referenties die hier enige informatie over verstrekken.

Pagina's 7-8, Regels 111-150

Het is jammer dat de Commissie de studies met lage vs hoge vleesconsumptie (zie ook algemene opmerking vooraf) heeft uitgesloten, al wordt daar zeker wel een goede reden voor gegeven. Wij zijn ons ervan bewust dat er op meer punten dan alleen vlees is gevarieerd. Het is echter jammer dat hierdoor ook de aansluiting met de cohortonderzoeken wordt gemist. Wellicht dat de studies toch meegenomen kunnen worden, waarbij er een kanttekening bij wordt geplaatst?

Ook ontbreken er studies over vleesvervangers, zoals bijvoorbeeld vervangers op basis van walnoten, peulvruchten, en ook door vette vis. In het achtergronddocument over peulvruchten zijn bovendien enkele referenties over vervanging door producten op basis van soja ingevoegd.

Pagina 47, Regel 1212

Een recente meta-analyse naar de relatie tussen rood vlees, bewerkt vlees, en longkanker is bijgevoegd in de lijst met referenties bij dit deel van de respons op het achtergronddocument over vlees.

Pagina 54, Regel 1415

De conclusie is enigszins in tegenspraak met de conclusie in regel 1488. Bij de laatste wordt gesproken over de onwaarschijnlijkheid van een verband tussen het gebruik van vlees en het risico op long- en borstkanker, terwijl hier wordt gezocht over een hoger risico op longkanker met een geringe bewijskracht. Onze suggestie zou zijn om een en ander consistent te maken door er niet een gecombineerde conclusie van te maken. Het is onwaarschijnlijk dat er een verband is tussen de consumptie van totaalvlees en het risico op borstkanker, en er is sprake van een geringe bewijskracht voor een verband tussen het gebruik van totaal vlees en een hoger risico op longkanker.

Referenties:

1. Olmedilla-Alonso B, Granado-Lorencio F, Herrero-Barbudo C, Blanco-Navarro I, Blázquez-García S, Pérez-Sacristán B. Consumption of restructured meat products with added walnuts has a cholesterol-lowering effect in subjects at high cardiovascular risk: a randomised, crossover, placebo-controlled study. *J Am Coll Nutr.* 2008 Apr;27(2):342-8.
2. Hosseinpour-Niazi S, Mirmiran P, Hedayati M, Azizi F. Substitution of red meat with legumes in the therapeutic lifestyle change diet based on dietary advice improves cardio metabolic risk factors in overweight type 2 diabetes patients: a cross-over randomized clinical trial. *Eur J Clin Nutr.* 2014 Oct 29.
3. Navas-Carretero S, Pérez-Granados AM, Schoppen S, Vaquero MP. An oily fish diet increases insulin sensitivity compared to a red meat diet in young iron-deficient women. *Br J Nutr.* 2009 Aug;102(4):546-53.
4. Xiu-Juan Xue, Qing Gao, Jian-Hong Qiao, Jie Zhang, Cui-Ping Xu, Ju Liu. Red and processed meat consumption and the risk of lung cancer: a dose-response meta-analysis of 33 published studies. *Int J Clin Exp Med* 2014;7(6):1542-1553.

Van: Caroline van Rossum
Verzonden: maandag 9 maart 2015 23:15
Aan: GR_RGV2015
Onderwerp: tweede ronde achtergronddocumenten

Beste GR,

Hierbij onze reactie op de achtergronddocumenten van de 2e ronde.

Groet,
Caroline

Caroline van Rossum, PhD
Centre for Nutrition, Prevention and Health Services
National Institute for Public Health and the Environment
PO Box 1
3720 BA Bilthoven
The Netherlands

See <http://www.voedselconsumptiepeiling.nl> for information on the Dutch food consumption surveys
See <http://www.rivm.nl/nevo> for information on the Dutch food composition database

Proclaimer RIVM <http://www.rivm.nl/Proclaimer>

Reactie RIVM op concept-achtergrondrapporten RGV

dd 9 maart 2015

Algemeen

- Als er gesproken wordt over nutriënten van de VCP. Dan is het goed om naast dat het consumptiecijfers zijn van VCP 2007-2010 welke nevo-tabel is gehanteerd. In de nieuwste analyses is de NEVO-2013 gebruikt.
- De referentie naar VCP gegevens verschilt over de documenten buy het aantal initialen.

Vlees

- Regel 78 pagina 4 is onduidelijk. Hier wordt gesproken over 4 groepen vlees. In de tabel worden andere groepen gehanteerd.
- In de conclusie wordt gesproken over iedere dag 100 gram vlees. Dit roept de vraag op tov wat?

Van: Elk, Kathelijn-van

Verzonden: dinsdag 10 maart 2015 13:27

Aan: GR_RGV2015

Onderwerp: Unilever commentaar op tweede batch achtergrond documenten

Beste commissie van de Gezondheidsraad,

Bij dezen maken wij graag gebruik van de gelegenheid tot het geven van commentaar op de tweede batch vrijgegeven achtergronddocumenten.

In de bijlage vindt u het Unilever commentaar op de volgende achtergronddocumenten:

- 'Dranken met toegevoegd suiker'
- 'Vlees'

Wij wensen de commissie veel succes met de komende fases van dit belangrijke werk, en kijken met belangstelling uit naar de volgende achtergronddocumenten.

Mochten er over bovenstaand vragen zijn, dan verneem ik dat graag.

Met vriendelijke groet,

Kathelijn van Elk

Kathelijn van Elk Nutrition and Health Manager

INTRODUCTIE:

Wij danken de commissie voor de inzage in de werkwijze en achtergronddocumenten voor de Richtlijnen Goede Voeding 2015. Bij dezen maken wij graag gebruik van de gelegenheid tot het geven van commentaar op het achtergronddocument Vlees.

We complimenteren de commissie met de systematische en uitgebreide werkwijze voor de nieuwe richtlijnen. Wij verwelkomen de afstemming van de conclusies met internationale richtlijnen. Het is in onze ogen erg belangrijk dat voedingsadviezen breed worden gedragen. Internationale eenduidigheid in adviezen voor de bevolking verschaft ook de voedingsmiddelenindustrie duidelijke richtingen voor het verbeteren van producten.

De commissie beschrijft duidelijk in het document 'Werkwijze van de commissie Richtlijnen goede voeding 2015' de gevolgde methodologie. We zouden hier toch graag een randopmerking over willen maken ten aanzien van het achtergronddocument Vlees. Bij RCT beoordelingen worden er alleen studies meegenomen waarin verschillende soorten vlees met elkaar worden vergeleken. Dit in tegenstelling tot de cohort studies, waar alleen lage versus hoge vlees consumptie vergelijkingen worden gemaakt. Op basis daarvan vinden we het verwarrend dat in de overzichten van RCTs geen studies die lage versus hoge vlees consumptie vergelijkingen en studies die vlees met vleesvervangers vergelijken, worden meegenomen. In ons gedetailleerd commentaar verwijzen we graag meer in detail naar enkele studies.

We erkennen dat dit achtergrond document gebaseerd is op een nauwkeurige review van verschenen literatuur tot juli 2014 en waarderen de in detail beschreven werkwijze van de commissie. In ons gedetailleerd commentaar verwijzen we echter ook naar een later verschenen publicatie, enkel zodat de commissie zich bewust is van het bestaan van deze publicaties en de nieuwe Nederlandse voedingsrichtlijnen gebaseerd zullen zijn op de meest recente wetenschappelijke inzichten.

GEDETAILEERD COMMENTAAR:

- Regel 111-150
Zoals de commissie ook aangeeft zijn er studies met lage vs. hoge vlees consumptie waarin het controledieet wordt gematched op macronutriënten. De commissie sluit deze echter uit, omdat de voeding op meer punten dan alleen vlees is gevarieerd. Wij stellen echter voor deze toch mee te nemen, zodat er aansluiting kan gevonden worden met cohortonderzoeken waarin ook de lage versus hoge vlees consumptie vergelijking wordt gemaakt.
- Regel 111-150
Zoals in de introductie ook aangegeven, missen wij studies waarin gekeken is naar vleesvervangers. Zo zijn er RCT's over geherstructureerd vlees met walnoten en het effect op cholesterol van Olmedilla-Alonso B et al. (2008)¹, over de vervanging van rood vlees door peulvruchten van Hosseinpour-Niazi S

et al. (2014)², en over de vervanging van rood vlees door vette vis van Navas-Carretero S et al. (2009)³. We adviseren de commissie te heroverwegen om studies met vleesvervangers ook te includeren.

- Regel 1212

“Samenvatting bewijsvoering voor het verband tussen het gebruik van bewerkt vlees en het risico op longkanker.”

Recent werd er nog een nieuwe meta-analyse van Xiu-Juan Xue et al. (2014)⁴ gepubliceerd waarin heel duidelijke conclusies worden getrokken tussen rood vlees, bewerkt vlees en longkanker. Deze studie komt niet terug in dit achtergronddocument, indien de studie wel aan de criteria van de werkwijze voldoet zou deze studie als aanvullend bewijs kunnen worden meegenomen.

- Regel 1415

“Conclusie: Een hoog gebruik van totaal vlees samenhangt met een hoger risico op longkanker. Bewijskracht: gering.”

Echter in regel 1488 staat dat het onwaarschijnlijk is dat er een verband is tussen het gebruik van totaal vlees en het risico op long- en borstkanker. We stellen voor longkanker eruit te halen en borstkanker te laten staan, in lijn met regel 1322.

Referenties:

1. Olmedilla-Alonso B, Granado-Lorencio F, Herrero-Barbudo C, Blanco-Navarro I, Blázquez-García S, Pérez-Sacristán B. Consumption of restructured meat products with added walnuts has a cholesterol-lowering effect in subjects at high cardiovascular risk: a randomised, crossover, placebo-controlled study. *J Am Coll Nutr.* 2008 Apr;27(2):342-8.
2. Hosseinpour-Niazi S, Mirmiran P, Hedayati M, Azizi F. Substitution of red meat with legumes in the therapeutic lifestyle change diet based on dietary advice improves cardiometabolic risk factors in overweight type 2 diabetes patients: a cross-over randomized clinical trial. *Eur J Clin Nutr.* 2014 Oct 29.
3. Navas-Carretero S, Pérez-Granados AM, Schoppen S, Vaquero MP. An oily fish diet increases insulin sensitivity compared to a red meat diet in young iron-deficient women. *Br J Nutr.* 2009 Aug;102(4):546-53.
4. Xiu-Juan Xue, Qing Gao, Jian-Hong Qiao, Jie Zhang, Cui-Ping Xu, Ju Liu. Red and processed meat consumption and the risk of lung cancer: a dose-response meta-analysis of 33 published studies. *Int J Clin Exp Med* 2014;7(6):1542-1553.

Reactie van de commissie Richtlijnen goede voeding 2015 op het achtergronddocument over vlees

De commissie heeft op het achtergronddocument over vlees reacties ontvangen van de Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en Unilever. De commissie heeft de inhoudelijke reacties betrokken bij het opstellen van het definitieve achtergronddocument en over het algemeen de tekstuele suggesties overgenomen.

Geen van de commentaren heeft geresulteerd in wijzigingen van conclusies met een grote bewijskracht.

Op de volgende pagina's beschrijft de commissie in een tabel alle inhoudelijke commentaren en wat zij daarmee heeft gedaan.

Tabel Overzicht ontvangen **inhoudelijke** commentaren op achtergronddocument over vlees en de reactie van de commissie.

Commentatoren	Commentaar	Reactie commissie
FNLI, Unilever	Beschrijf ook RCT's naar het effect van de uitwisseling van vlees met vleesvervangers. Nu ontbreekt de aansluiting met cohortonderzoek.	Niet verwerkt. De commissie heeft geen meta-analyses of systematische reviews gevonden naar het effect van de uitwisseling van vlees met vleesvervangers. De commissie heeft afzonderlijke achtergronddocumenten opgesteld over noten, peulvruchten en soja, en vis. Bij het opstellen van het advies worden de bevindingen uit de verschillende achtergronddocumenten geïntegreerd.
FNLI, Unilever	Er ontbreekt een recente meta-analyse naar rood vlees, bewerkt vlees en het risico op longkanker. ¹	Verwerkt. Voor rood vlees verandert dit niets aan de conclusie. Op grond van deze meta-analyse is de conclusie over bewerkt vlees en het risico op longkanker veranderd van 'onwaarschijnlijk' in 'niet eenduidig'.
RIVM	In de inleiding wordt gesproken over vier soorten vlees, terwijl in de tabel andere gegevens worden gebruikt.	Verwerkt. De tekst is aangepast.
RIVM	In de conclusie wordt gesproken over iedere dag 100 gram vlees. Ten opzichte van wat is dit uitgedrukt?	Niet verwerkt. De conclusie betreft een kwantificering van het begrip 'hoog gebruik'. Omdat de inname in de referentiegroep sterk varieerde tussen onderzoeken, was het niet mogelijk een referentiegroep te specificeren.
Unilever	Sluit studies naar vlees waarin het controledieet is gematched op macronutriënten niet uit, zodat er aansluiting kan worden gemaakt met cohortonderzoeken waarin een vergelijking tussen een hoge en lage vleesconsumptie wordt gemaakt.	Niet verwerkt. De commissie stelt hier de vergelijking tussen verschillende vleessoorten centraal. RCT's waarbij de consumptie van verschillende voedingsmiddelen wordt gevarieerd komen aan de orde in het hoofdstuk over voedingspatronen.

Literatuur

- 1 Xue XJ, Gao Q, Qiao JH, Zhang J, Xu CP, Liu J. Red and processed meat consumption and the risk of lung cancer: a dose-response meta-analysis of 33 published studies. *Int J Clin Exp Med* 2014; 7(6): 1542-1553.